

Verhandeling over den slaavenhandel

(p.1) Waarde en veel geachte medeburgers!

Heil en beterschap heeft voorzeker den mensch ten doel gestrekt om zig in eene burgermaatschappij te begeeven.¹ Hoe kortzigtig hij ook zijn moge, al aanstonds zal hij egter bij zijne eerste intrede op middelen bedagt zijn, welke ter bereiking van zijn volmaakend oogmerk kunnen dienen. Dat hij zig als nieuweling in het uitkiezen dier middelen vergisse, een langen en voortduurend lidmaatschap verschaft hem gelegenheid om eindelijk te bezeffen, dat zijne pooging vrugteloos, zijne moeite te vergeefs is, zoo lang hij zig de onvervreembare en geheiligde rechten des menschedoms niet duidelijk kan voor oogen stellen.

Allen, dus zoude hij kunnen aanvangen te redeneeren, allen zijn wij gelijk, allen vrij en van elkanderen onafhankelijk gebooren.

De schepper heeft naar zijn oneindig verstand de weezens allen dingen, die mogelijk zijn, van eeuwigheid gekend en de zulke, welke onder de geschapene gevonden worden, in eene volmaakte aanééngeschakelde orde gesteld. Dit vorderde zijne hoogste wijsheid, toen zijne almacht zelve te zijner tijd tot hun bestaan bragt.

(p.2) Zijne liefderijke hand heeft elk geschapen ding met zoo veel goeds begiftigd, als waarvoor het naar zijn weezen in de bepaalde orde vatbaar kan geoordeeld worden. De maate van het goede kan met de Goddelijke volmaaktheden niet dan juist overeenkomstig berekend zijn.

Door die hand heeft alles wat bestaat, eene zekere werkingskracht ontvangen. Deeze werkingskracht, welke door het weezen, aan ieder eigen, bepaald is, noemen wij Natuur.

Welke natuur van een ding wij dan ook mogen beschouwen, geene zullen wij aantreffen dan die werkzaam is ter verkrijging van het einde, waartoe de zelve door den alwijzen en algoeden schepper bestemd zal zijn. Zoo verkondigt iedere natuur; ofschoon onweetende, de volkomenheden van den grooten Maaker.

1 'kerk en stad' is doorgehaald en vervangen door 'eene burgermaatschappij'.

Maar de mensch met verstandigen vermogens en met vrijheid begaafd bekoort niets blindelings te doen, niets zonder met zijn reden raad te plegen. Hem voegt het den samenhang der dingen, zoo ver zijn doorzicht reikt, te doorgronden. Hem past het de middelen ter bereiking van een oogmerk te wikken en te weegen. Hij moge dan de natuur aller geschapenheid overpeinsen; nergens zal hij spooen van iets gebrekkigs, **(p.3)** iets ledigs bespeuren, maar overal grond vinden om te besluiten, dat de eeuwig wijze Inzichten der natuur alles wel, naar de regelen der hoogste wijsheid en grootste goedheid, gemaakt heeft, dat hij dit alles heeft geschapen niet om zijn zelfs wille of om zijne eigen grootheid te bevorderen, neen maar om redelijke wezens buiten Hem, dog door Hem bestaande gelukkig te maaken in beschouwing en naar volging zijner aanbiddelijke volmaaktheden, aan hen door de geschapenheid van dit heelal geopenbaard.

Voorwaar de mensch moet dan allezins verplicht gerekend worden om de voorschriften der natuur en derzelve doeleindens, welke naar de wezensbepaalingen van hem en andere dingen bestemd zijn, eiverig op te volgen, jaa de mensch moet allezins verplicht gerekend worden om, gelijk de Opperbestierder, zoo veel goeds aan elk gevoelig wezen, bijzonder aan zijnen evenmensch, toe te brengen, als in zijn vermogen is en behoudens de plichten jegens zig zelve geschieden kan.

Met zulke denkbeelden beziel zal hij, wien wij bij zijne aanneeming in den Burgerstaat het wenschelijk gebruik van zijne verstandige vermogens zien maaken, weldra aan anderen deeze zalige les geeven: doet 't geen Gij wilt, dat U geschiede!²

(p.4) Allen zijn wij volgens onze onveranderlijke wezens bepaalingen tot een redelijk, gezellig en godsdienstig leven bestemd. Hiertoe zijn ons gelijke verplichtingen opgelegd en gelijke rechten door de natuur verleend.

Dog met welke nadruk de natuur ook gelijkheid van plichten en gelijkheid van rechten onder de menschen moge daarstellen, het is niet te min eene verbaasende ongelijkheid, welke men in den tegenwoordigen staat der wereld ontmoet.³

Ginds vinden wij schijnheilige dwingelanden, die zig zelve als onfeilbaaren opwerpen en het bijgeloovig schepzel door bedriegelijke kunstenarijen aan hun tegen zeden en Godsdienst aanlopend gezag weeten te onderwerpen.

2 'kerk' is doorgedaald tussen 'in' en 'den Burgerstaat'.

3 De hierop volgende alinea is doorgedaald en vervangen door een vergelijkbare alinea. Doorgedaald is: 'Ginds vinden wij een zoogenaamden heiligen vader, voor wien het bijgeloovig schepzel in de geboogenste houding nederknielt, als den feilbaaren onfeilbaar waanende. Hier is een genadige Despoot, wiens wenken hoe grillig, de laffe onderdaan door vrees bekroopen, doet vliegen, als den Tijran voor wettigen Souverain erkennende. Weg met deeze scandaalen door kerk en staat!'.

VERHANDELING OVER DEN SLAAVENHANDEL

Hier genadige despooten of doorsleepene Intriganten die zig door geweld, of list de souvereiniteit aanmatigen en de hefte van het min doorzigtig volk, door dreigende of belovende klanken, ter staaving of bereiking hunner slinkschen oogmerken beurtelings gebruiken.

O mogt tog ieder staat, welke de eer heeft onder de vrije geteld te worden steeds van zulken gezuiverd zijn en blijven!

Dat dan de veragting hen spoedig volge en het kleiner soort van huichelende, heerschzuchtige geweldenaars afschrikke om zig te vermeeten over het geweeten, over de vrijheid willekeurig te gebieden!

Maar helaas, hoe menigvuldig zijn de poogingen ter onderdrukking van anderen in 't werk gesteld. Een ruim veld staat hier voor ons ter ontdekking open; bij iedere treede vallen ons onder eene afwisselende gedaante afzigtige vertooningen onder het oog. Eene der zelve **(p.5)** schijnt boven alle verschrikkelijken voor den lijder het minst ondraaglijk. Deeze houdt de aandagt van den menschevriend gaande en zal ook thands het onderwerp mijner verhandeling uitmaaken.⁴

Ik meene tot U te spreken, mijne waarde Hoorderen, over den slaavenhandel en u het onbetaamelijke, het onrechtvaardige, het onnatuurlijke van deezen handel overtuigend aan te toonen. Het gewigt der stoffe verzekert mij van uwen gunstigen aandagt.

Ten betooge dan van mijn voorgenomen werk overgaande zij het mij geoorloofd vooraf aan te merken, dat geene maatschappelijke verbinding door menschen ingegaan, naar het Goddelijk natuurrecht kan bestaan, als voorbehoudend die rechten van den mensch, waarin wij allen gelijk zijn en altoos gelijk blijven moeten. Welk verdrag men dan ook gelieve in te gaan, nimmer kan het van dien aart wezen, dat verplichtingen en rechten, welke door de weezens bepalingen der menschelijke natuur gevestigd zijn, daardoor zouden ophouden en vernietigd worden. **(p.6)** Neen zoo lang de mensch niet de menschheid aflegge, zullen die plichten en rechten voortduuren. In deeze blijft eene volkomen gelijkheid van allen. Hier kan de een aan de willekeur van den ander niet onderworpen gesteld worden.

Buitengewoone rijkdommen, schitterende talenten, voortreffelijke zielsvermogens en aanminnige deugden zullen op zig zelfs deeze gelijkheid van rechten onder de menschen

4 De hierop volgende passage is doorgehaald. Deze luidde: 'Het belge U niet, weldenkende kooplieden, die tot sieraaden van dit genootschap strekt, dat ik met verontwaardiging over zeker tak van commercie zal spreken, dat ik den slaavenhandel als een God en mensch onteerenden handel gaa beschouwen. Toont mij, ten blijke, dat Gij zelve van deeze gruwelen wars zijt U nimmer willens en weetens aan zoodanig gruwel hebt schuldig gemaakt, uwer gunstigen aandagt.'

niet wegneemen, hoezeer het ook eene in de natuur gegronde waarheid moge weezen, dat zij, die daarvan de gelukkige bezitters zijn zig door een wijs gebruik, oprechte besteeding en belanglooze betrachtning van deezzen hoedanigheeden de liefde en achting van anderen zullen verwerven, waardoor zij in staat worden gesteld om de handel en denkwijze van anderen, als 't ware ongemerkt te bestieren.

Verre van deezzen dikwerf heilzaamen invloed te willen wraaken of de zelve als een inbreuk op de door natuur en reden gestaafde gelijkheid aan te zien, zoude ik eerder gelooven, dat zoodanige invloed aan Gods wijze oogmerken volkomen beantwoordt.

Dan het is ook alleen het goed gebruik van die hoedanigheden, welke op een zagten invloed billijken aanspraak geeft maar niets van dit alles geeft een recht om te gebieden, veel min te overheerschen. **(p.7)** De armen hebben hetzelfde recht tot hunne geringe, als de rijken tot hunne groote bezittingen. Het meerdere of mindere, de verschillendheid, hoe aanmerkelijk ook, van goederen brengt geene ongelijkheid van uitwendige rechten onder de menschen te wege. Schatten, hoe groot, hoe ruim ook, welke in de handen van den menschenvriend in de daad kunnen gehouden worden als eene der canaalen, waardoor de voorzienigheid haare weldaaden over het menschdom verspreidt, deezze schatten zelfs geeven geen eigenlijk genoemd voorrecht. Dankbaarheid en erkentenis zullen den waardigen bestierder vrijwillig beloonen.

Evenzoo is het met de verschillende zielsvermogens gelegen. Geene uitmuntende talenten mag verhevene zielsvermogens zijn tot onderdrukking van hun evenmensch bevoegd. Onkundigen te onderwijzen, het dwaalend verstand van anderen te verligten, de oprechte geest van vrijheid aan allen in te boezemen, de losbandigheid als de vruchtbaare moeder van tallooze rampen en elenden in haare verschrikkelijke gedaante te vertoonen, de beminnelijke eigenschappen van orde ter aanprijzing, te schetzen, zijne land en stadgenooten den snooden intrigant, die door een praal van valsche woorden, door een godslasterlijk misbruik der heilige naamen van gelijkheid, vrijheid, vaderland en algemeen welzijn zijne min doorzigtige medeburgers zoekt te misleiden, bekend te maaken en op het nadrukkelijkste te waarschuwen. Ziedaar de bevoegdheid, waartoe bezitters van uitstekende zielsvermogens boven anderen gerechtigd zijn.

(p.8) Geeft nu de natuurwet aan het grootste verstand geen recht van gebied, zij geeft het ook niet aan de meeste deugd. Deezze kan zig van middelen bedienen om ondeugden van hunne afwijkingen terug te brengen, maar deezze middelen kunnen geene andere dan goede raadgeevingen zijn. Willen ondeugden aan dezelve gene gehoor geeven, de deugdzaame zal zig zulks moeten getroosten, daar hij van het recht om hem te dwingen verstoken is, zoo lang zij hem door hunne ondeugd niet beledigen.

VERHANDELING OVER DEN SLAAVENHANDEL

Zedelijke deugden kunnen dan zoo min als verstandige deugden het aangebooren natuurlijk recht van gelijkheid en daaruit vloeiend recht van vrijheid om zoo te doen en zoo te laten, als het ieder naar zijn begrip goeddunkt, onder de menschen wegneemen, nog een recht van gebied over eens anders vrije handelingen onder hen invoeren.

Wanneer wij deze beginzelen toepassen op de maatschappijen, welke de menschen hebben ingegaan, zullen wij gewis angstvallig vraagen, waar de grond van een rechtmatig gebied te vinden zij? Buiten twijfel daar, waar een behoorlijk verdrag op natuur en reden steunende kan gezegd worden gemaakt te zijn; daar, waar overeenkomstig het weezenlijk oogmerk gehandeld wordt. Maar heeft zulks in de daad plaats bij deze bijzondere maatschappijen? Overweegt zelve haaren aart, en gij zult dezelve verre van haaren oorsprongelijken staat van **(p.9)** gelijkheid en vrijheid vinden afgeweeken. Mijn bestek gedooft niet over de zelve uit te weiden.

Verbeeldt U verder alle die bijzondere genootschappen in eene grootere maatschappij, welke wij hier burgerlijke zullen noemen, te zien overgaan. Wat kan, wat zal, wat moet dezelve daartoe beweegen? Wat anders, dan dat elk zijn doeleinde des te beter moge bereiken?

En is dit zoo, gelijk het waarachtig is, dan voorzeker komt de burgerstaat daardoor in de verplichting om de beste middelen ter verkrijging van de heilzaame oogmerken aller bijzondere genootschappen, in die grootere maatschappij vereenigd, in 't werk te stellen en ter uitvoer te brengen, om daardoor het geluk van een ieder, 't geen het algemeen welzijn uitmaakt, te bevorderen. Dit is het groote, het eenige oogmerk van den burgerstaat.

Alles derhalven, wat tegen deeze heilzaame oogmerken aandruischt, werde door gepaste middelen geweerd! Alles, wat de weezenlijke gelijkheid, de waaren vrijheid omverwerpt, werde zorgvuldig verwijderd! Alles, wat de onvervreemdbare rechten van den mensch krenkt, werde met nadruk tegengegaan!

(p.10) Wie, die zulke grondbeginzelen koestert, kan de volstreckte slaavernij verdedigen! Wie den plaats hebbende slaavenhandel toegedaan zijn!⁵ Zeker niemand ter goeder trouwe, die zig het snoode daarvan levendig weet voor te stellen. Het invoeren van zoodanige slaavernij en het drijven van diergelijken handel kan den eerlijken man, die zijne naasten lief heeft, niet behaagen, en den rechtvaardigen Regeerder deezer waereld die den ongerechtigheden haat, niet welgevallen. Ook Gij allen, ik houde mij des verzekerd, zult de slaavernij in den volsten zin, in haare geheele uitgestrektheid genomen, ten sterksten afkeuren; Gij allen zult den slaavenhandel, zoo als die gewoonlijk gedreeven wordt, met mij

5 Doorgehaald voor 'slaavenhandel' is 'snooden'.

verfoeien. Ik zoude vreezen U te beledigen, wanneer mij daaromtrent eene twijfelende gedagte mogt ontvallen. Neen, Gij kunt uw zegel van goedkeuring niet hangen aan iets, 't welk de rechten van den mensch en burger schendt, de waardigheid der redelijke, gezellige en godsdienstige natuur onteert; de aangebooren gelijkheid van plichten en rechten vertreedt; het onvervreemdbaare gedeelte der natuurlijke vrijheid haaren bezitter ontroofst; onzen medemensch onder de classe der dieren (**p.11**) waarover wij een recht van eigendom verkregen hebben, rangschikt; Gij kunt uw zegel niet hangen, M.W. toehoorders, aan iets, 't welk de algemeene orde de bijzondere vrede en veiligheid aanrandt; de gelofte der menschen toen zij zig in verschillende genootschappen en grootere maatschappijen begaven, verraaft; 't welk met het oogmerk der voorzienigheid en den geest van heil en zaligheid belovenden Godsdienst strijdig is; Gij, die uw verstand en hart op de rechte plaats hebt, gij kunt uw zegel niet hangen aan zoo veel jammer en elende na zig slepende eigenschappen van slaavernij en slaavenhandel.

Maar helaas, bij duizend anderen is het verstand en hart geheel anders ten deezen geplooit. Immers wij vinden volkeren, die zig den eernaam van beschaafd toeëigenen, welke deze schennis van gekwetste menschheid pleegen, ja ook onze natie wordt tot mijn leedweezen onder de zelve gerangschikt.⁶

Hoe wenschte ik de zelve van dien blaam te zuiveren en mijne gemoedsneiging ten deezen toe te geeven om op goede gronden, (**p.12**) haar voorspraak, haar verdediger te weezen! Dan waar vinde ik voldoende versooning? Op welke gronden zal ik de gedreeven wordende slaavenhandel rechtvaardigen? 't zij ik het recht der volkeren gadeslaa; 't zij ik het recht van den oorlog overpeinze; 't zij ik het recht van eigendom in overweeging neeme; 't zij ik het recht van verbintenissen beschouwe; en tot welk recht zal ik verder ter handhaving der eene mijner dwaalende landslieden toevlugt neemen? Nergens, helaas, vinde ik heil, nergens troost, nergens den geringste voldoening. Alle rechten zijn mij tegen; alle even ongunstig.

Wat tog, vraagt mij het recht der volkeren wat tog denkt Gij, eenzijdig sterveling, van de representante van het natuurrecht te maaken? Al wat met deze aart, wil en wet der natuur strijdig is, is ook bij mij, die het recht der natuur op de volkeren toepasse, wel degelijk ongeoorloofd. Dit is de taak mij opgelegd, de bevoegdheid die mij gegeeven is, ik zal mijne macht niet overschreeden, mijne principaale niet verschalken, neen, ik zal mij naar mijne hoedanigheid heilig gedraagen. Ik verklaar dan met nadruk de volken zoo wel als bijzondere

6 Na 'pleegen' is doorgehaald 'ja ook onze natie, welke meer dan eenige andere de eeuwige beginzelen van recht en billijkheid hulde doet, is, misschien ondanks haar zelve, hierin misdaadig en met ongerechtigheid bezoedeld.' En vervangen door 'ja ook onze natie wordt tot mijn leedweezen onder dezelve gerangschikt.'

VERHANDELING OVER DEN SLAAVENHANDEL

personen aan de wetten der natuur verbonden, ik verklaare de volken naar evenredigheid der menigte, zelfs meer dan **(p.13)** bijzondere personen aan die wetten verbonden. Het natuurrecht en ik verfoeien beide den slaavenhandel.⁷

Het is derhalve, mijne geëerde medeleden, van het grootste belang voor ons gezellig leven, dat wij ons steeds de onvervreembare rechten des menschdoms in alle burgerstaaten voor oogen stellen om de waare meening van het recht der volkeren te kunnen nagaan, het tegenwoordig misbruik nauwkeuriger en vaster perk en paalen te zetten en voor toekomstige vervalsching te beter zorg te draagen. Immers een volk houdt op Volk te zijn en wordt een roofbende, zoodra zij de alleszins onkreukbare rechten der menschheid baldaadig schendt en den redelijken inwooner van dit heelal de gaaven des hemels op eene geheel onrechtvaardige wijze met geweld tracht te ontnemen.

(p.14) Wende ik mij nu van het recht der volkeren naar het recht van den oorlog.⁸ En Gij, die mogt vermeenen, dat het geoorloofde van den slaavenhandel bij dit recht te vinden is, vergezelt mij. De menschevriend zal ons op de hielen volgen om van ons wedervaaren te kunnen getuigen, en mijne ongunstige voorspelling zal bij de uitkomst gewettigd zijn.

Dit ontzaggelijk recht schijnt in den eersten opslag verontwaardigd over ons voorstel als geschiedde zulks om het te bezwalken, maar erkent ons weldra voor zijne vrienden, die niets dan onderrichting beoogen, die hem naderen om zijn character, 't geen door booswichten zoo deerlijk ontcierd wordt, te leeren kennen, aanstonds legt hij zijn character bloot en wij zien dit character eigen te wezen om voor den mensch, in het verdedigen van het goede en het afweeren van het kwaade, in de bres te springen. Zoodra dit heilzaam oogmerk bereikt is, steekt hij zijn zwaard in de schede. Alle aanval of verdediging, welke zig verder uitstrekt, is strijdig met zijne wetten. Roovers en geweldenaars mogen zig hierin te buiten gaan, mogen snoode **(p.15)** ontwerpen ten uitvoer brengen, mogen door schraapzugt, gierigheid wraaklust, vervolgziekte, eigenbelang, heerschzugt of andere slegte neigingen daartoe vervoerd worden, de God des oorlogs beschouwt elke poging van dien aart als een inbreuk op zijn gebied. Hij wil niet, dat de overwinnaar de gevangenen, die hem geen tegenstand meer bieden, als vijanden aanzie, hij wil niet, dat de overwinnaar zijnen overwonnenen meer

7 De hierop volgende passage is doorgehaald. Deze luidde: Gaa, mijn raadpleegende vriend, zegt dit aan uwe landgenooten, aan uwe medeburgers, die zig niet zoo zeer uit boosheid, als wel bij gebrek van doorzicht door enkele navolging van onverlaaten, welke hunne waare gedaante voor den eerlijken man onder schoonschijnende voorwendzels weeten te verbergen, aan dit misdrijf onweetende schuldig maaken. Barbaaren luisteren niet naar mijne stemme en schraapzugtige volken trachten dezelve te verdooven, maar het Bataafsche volk is van beter leem, en zij moet weldra gevoelen, dat de slaavenhandel hunner geheel onwaardig is.'

8 Hierna is doorgehaald 'En Gij, Burgers, die U onverhooptelijk aan het drijven van den Slaavenhandel onbedagtzaam hebt overgegeeven, vergezelt mij.'

dan eene billijke schadevergoeding voor het onrecht hem aangedaan en daardoor geleden verlies afperse; hij wil dan niet dat de overwinnaar zijne overwonnenen beroove, uitplundere, mishandele, schende en in slaavernij storte om voorts met de zelve naar zijn grillig welbehaagen te kunnen leeven! Neen, mijne Hoorders, het tegendeel is zijn characterschets, daar hij alle geweldenarijen, die van recht ontbloot zijn, ten sterksten veroordeelt.

Wie Uwer gelieve zig thands met mij naar het recht van eigendom te begeeven? Ik twijfele niet of Gij zult verlangen bondig met mij overtuigd te worden, dat haare waare eigenschappen den slaavenhandel geenzins begunstigen. Wel aan dan, laten wij ons het genoeg verschaffen haar weezen van nabij te beschouwen. **(p.16)** Wat leert zij? Slaaven zijn schepzelen, door God vrij geschapen; ons in alles gelijk, waar door wij in den rang des menschen geplaatst worden; wien dezelve plichten opgelegd zijn, dezelve rechten van natuur toekomen; die met ons nog in maakzel nog in neigingen verschillen; wier harten gestemd zijn tot dezelve geneugten en smerten; wier aanspraak op het geluk even groot is als de onze; kinderen van den zelve God; tot de zelve voorrechten met ons als broeders geroepen.⁹

Deeze slaaven, welke steeds, zoo lang zij hier op aarde hun verblijf houden, voor verkrijging van eigendom zelven vatbaar blijven, kunnen niet gelijk redelooze dieren en levenloozen dingen bemagtigd of onder de goederen en bezittingen van een meester gesteld worden; slaaven zijn menschen, en hebben als zoodanigen geen eigendom op hun lichaam en kunnen dus zig zelve niet verkoopen, in dier voegen dat iemand over hun leven en vrijheid, over hunne aangeboorene en verkregene rechten, over hunne onafscheidelijke plichten zelfs, naar willekeur zoude **(p.17)** mogen beschikken.¹⁰

Zijn dan slaaven menschen, welke zig als zoodanigen niet kunnen vervreemden, veel minder voorzeker vermag men zijne kinderen, welke als menschen en vrij gebooren worden, op eenigerlei wijze vervreemden. Jaa al was het zelfs, dat men recht had om over zijne eigen vrijheid in den uitgestreksten zin te beschikken, dan nog zou dit recht zig het onze eigen personen bepaalen. De vrijheid, welke de kinderen bij hunne geboorte ontvangen, kan hen door niemand en dus ook niet door hunne ouders met eenig recht ontnomen worden, niemand dan zij zelve zouden het recht hebben daarover te beschikken. Dit alles zou men ouders kunnen toestaan, om alvorens de kinderen tot jaaren van onderscheid zijn gekomen, als 't ware in naam hunner kinderen zeker voorwaarden, tot der zelve onderhoud, nut en welzijn te bedingen; geenzins egter om zijne kinderen onherroepelijk en zonder eenige

9 Doorgehaald na 'geroepen' is 'met wien wij in het aanschijn van den liefderijken vader, in tegenwoordigheid van onzen zaligmaaker, tot in eeuwigheid zullen leeven.'

10 'geoccupeerd' is doorgehaald en vervangen door 'bemagtigd'.

VERHANDELING OVER DEN SLAAVENHANDEL

voorwaarden weg te schenken, daar zoodanige gifte tegen de oogmerken der natuur zoude strijdig zijn en de rechten der vaderlijke macht zeer verre overschreeden. Even min kan men zijne kinderen verkoopen of op andere wijze vervreemden. Kinderen tog kunnen nimmer een eigendom der ouderen uitmaaken. Geen overdragt zou hier aan de zijde van de verkopende ouderen wettig kunnen **(p.18)** geschieden, waardoor de kooper dan ook nimmer een eigendomsrecht kon verkrijgen, ik laat staan, aan anderen wederom verkoopen.

Spoeden wij ons nu naar het recht der verbintenissen. Zeker Gij zult ook haare uitspraak met eerbied hooren. Geen wonder, daar ze met de regelen der rechtvaardigheid zal overeenkomstig zijn. Mij dunkt ik hoor haar aanstonds de onwettigheid der slaavenhandel proclameeren. Luistert naar de gronden, waarmede zij haare gezegdens zal staaven.

Een verdrag, strijdig tegen de menschelijke natuur, is altoos onbestaanbaar en op zig zelve nietig. Die zig daarin verbindt, vernedert zig beneden de waardigheid zijner natuur en verloochent zijnen weldoenden schepper, die hem boven het gedierte heeft gesteld. Hij kan daardoor zijn weezen, dat onveranderlijk is, niet veranderen, maar blijft bestendig verplicht zijn onnatuurlijk verdrag, zoo ras hij tot beter inzicht zijner menschelijke waardigheid gekomen is, wederom te herroepen en zig van de nietige ingegaane verplichting te ontslaan, waartegen geen beroep op een verkreegen recht van **(p.19)** eigendom 't welke niemand der stervelingen en dus ook geen slaaf op zig zelve heeft en derhalve even wijinig heeft kunnen overdraagen, immer zal te stade komen.

En waar is hier de gelijkheid te vinden, welke als een weezenlijk vereischte is te houden in alle verdragen, welke van weerskanten volkomen zullen verbinden. Hoe is het ten deezem daarmede gelegen? Kan er wel ooit grooter ongelijkheid in een contract voorhanden zijn dan in dit, 't welk aan iemand de beschikking zijner vrije handelingen voor altoos afneemt om ter willekeur van een ander te stellen, niet alleen de vrijheid der ouderen, maar ook, als konde zulks geschieden, die der kinderen vernietigt en aan de wil van een grilligen meester zonder eenige bepaling onderwerpt om met de zelve naar welbehaagen te leeven en ook, des verkiezende, ter bevordering en vermeerdering van voordeel eene slaavenfokkerij onder de zelve en andere daartoe door den meester uitgekijpte slaaven en slaavinnen op te richten, welkers afstammelingen reeds in 's moeders lijf den zoogenaamde eigenaar gerekend worden te behooren.

Voorzeker dit verdrag, tegen de natuur rechtstreeks aanloopende en de vereischte gelijkheid in contracten hem **(p.20)** ten eenemaal omverwerpente, steunt niet in 't allerminst op redenen en kan derhalven als onrechtvaardig en onbestaanbaar tot geen grondslag voor den slaavenhandel strekken.

Denkt egter niet, M.W. hoorders, dat ik de diensten, waartoe de een mensch zig aan den anderen verbindt, afkeure. Het tegendeel is waar, mijne vrienden, al ware het voor een reeks van jaaren, al ware het voor den ganschen leeftijd, het verdrag, zoo het op reden en billijkheid steunt, zou mijne goedkeuring wegdraagen. Maar het is dan, dat alle de onnatuurlijke eigenschappen, welke de onderdruckers van hun evenmensch aan den staat der slaaven verknocht rekenen, aanstonds zullen vervullen, en de slaavernij in den eigenlijken zin, verdwijnen. Dan zal slaaf niet anders beduiden als een in uw dienst zijnde werkman. Heeft zig zoodanige slaaf, ik zal hem in een gemaatigden zin dus blijven noemen, aan U voor zijn geheel leven verbonden, uw recht, 't welk Gij op hem verkregen hebt, kan niet anders als een personeel recht aangezien worden, een recht, dat enkel (p.21) uwen persoon aankleeft en niet tot Erfgenaamen, al waren zij uwe eigene kinderen, overgaat. De aart der maatschappij, tusschen Heer en slaaf ingegaan, verbiedt zulks. Immers het is eene maatschappij, welke bij doode van een der contractanten door de natuur zelve geëindigd is en derhalven daadwerkelijk komt op te houden. Even min mag de Heer dit zijn personeel maatschappelijk recht, buiten vrijwillige toestemming van den slaaf, aan anderen, bij zijn leven, overdraagen. Het is den slaaf niet onverschillig, wien hij voor zijn leven lang zal dienen. Aan U, wiens edele denkwijze, wiens medelijdend hart en braaf character hem bekend waren, aan U alleen heeft hij zig verbonden. Zou hij zijnen waardigen meester, wien hij als een vader, als zijn weldoener bemint, met een gierigen, norschen en wreedden Heer willen verwisselen! Nooit kon dit zijne meening, nimmer zijne toestemming zijn. Nooit heeft hij zijnen meester bij verdrag het recht toegestaan om hem te verkoopen, om met hem handel te drijven, nimmer heeft hij hem dit kunnen toestaan.

(p.22) Ik vermeene thands Ulieden wat nader met alle die Rechten, waarop de voorstanders van den slaavenhandel zoo veel bij onkundigen zig laten voorstaan, bekend te hebben gemaakt, en ik vleie mij dat Gij, die getwijfeld mogt hebben, U van de valsche voorgeevens meer dan ooit zult overtuigd houden. Stelt U nu eens in deeze overtuiging de gewoone, de plaats hebbende slaavenhandel voor oogen, en Uwe menschlievendheid, ik houde mij des verzekerd, zal bij dit akelig schouwtoneel getroffen zijn. Gewis Gij gevoelt levendig de jammer en elende, waarmede gierigheid en roofzugt duizenden uwer ongelukkige onschuldige natuurgenoten hebben belaaden. Trouwens welk mensch zou niet met het lot van den geenen, wién het geweld tot slaaf gemaakt heeft, bewoogen zijn! In welke benaauwende omstandigheden zig ook de menschen mogen bevinden, de omstandigheden van den slaaf zullen steeds van erger conditie zijn.¹¹ Alle menschen behouden een flauwe hoop, de slaaf alleen kent geen hoop. Zijn leven is eene aaneenschakeling van kwelling, zwaaren arbeid en verdriet. De liefde zelfs, de liefde door den Hemel aan den mensch

11 Tussen 'bevinden' en 'de omstandigheden' is doorgehaald 'er zijn geene van dien aart te vinden, welke met'. Doorgehaald na 'den slaaf' is 'te vergelijken zijn.'

VERHANDELING OVER DEN SLAAVENHANDEL

geschonken om hem in **(p.23)** zijn verdriet te troosten, die liefde zelve is den slaaf een nieuwe bron van vergif. Rampzalige, beklagenswaardige slaaf, wat gevoelt, wat denkt Gij, als Gij met deernis op uwe kinderen nederziet, als Gij de kleine elendelingen hoort schreien!¹² Ligtelijk zou ik gelooven, dat Gij dan de onwederstaanbaare neiging der natuur vervloekt en het oogenblik verwenscht, in welke gij dat genoeg gesmaakt hebt, dat uw ongeluk op uw geslacht heeft overgebracht, welk ongelukkig lot, mijne Hoorders!¹³

Hem zult Gij verfoeien, die deeze onheilen boosaartig berokkend heeft, hem beklagen, die daartoe onwetende zonder erg door verschillende middelen medewerkt; hem veragten, die van zijne dwaaling niet wil terug keeren, maar daarin met opzet uit snoode inzigten blijft volharden.

Onder deezen verdient hij egter uwen bijzonderen aandagt, die des kwaad onbewust deezen slaavenhandel door anderen doet drijven.

Laaten wij zien, welke zijne beweeggronden kunnen weezen en zijn besluit kunnen uitmaaken.

(p.24) Misschien heeft het denkbeeld van menschenliefde hem bewoogen en zeker begrip van algemeen welzijn zijn besluit gevormd.

Is dit mogelijk, hoore ik ginds met bevreemding vraagen. Bij hem, die ter goeder trouw dwaalt, gehoore ik jaa.

Immers dit denkbeeld komt mij voor niet oneigen te weezen: Hij, die ongelukkige menschen van grooter ongeluk tracht te bevrijden, handelt menschlievend. Veele millioenen menschen welke het lot des oorlogs in handen van barbaarsche volken hadt doen vallen, zouden van het leven beroofd, moordadig omgebracht en aan deezen of geenen afgod opgeofferd zijn, indien zulks niet door het middel om de gevangenen aan de Europeaanen te verkopen, grootelijks wierdt voorgekomen.¹⁴ Hij derhalven, die zulke elendigen koopt, verrigt, door hen van grooter kwaad te bevrijden, een goed, een menschlievend werk. Met zoodanig denkbeeld bezielde wordt zelfs de slaavenhandelaar beminnelijk. Wie zal hem betwisten, dat hij slaaven, door eene barbaarsche mogendheid of andere geweldenaars te koop aangeboden voor eene somme gelds overneemt om in zijn dienst te gebruiken! Wie zal zulke slaaven, die anderzins, door hunne barbaarsche overwinnaars zoreedelijk zouden gedood en

12 Na 'schreien' is doorgehaald: 'zonder dat het U mogelijk is hunnen smarten te verligten, uwe plicht jegens de zelve te volbrengen.'

13 Doorgehaald is de volgende zin: 'Slaaf, ongelukkige slaaf, ik ben over uw lot aangedaan, in de ziel aangedaan. Ook Gij allen zult dit weezen, mijne Hoorders.'

14 Voor 'Veele' is doorgehaald 'Door de afrikaansche slaavenhandel zij'.

mogelijk opgegeeten **(p.25)** zijn, niet gelukkig, althands minder rampzalig rekenen wanneer zij aan goede Christenen, of andere deugdzaame lieden, die de plichten van den mensch jegens hunnen evenmensch uitoefenen, verkogt worden! Wie dan kan zoodanig denkbeeld van menschenliefde wraaken!

Is het nu eene waarheid, dat iemand uit een soort van menschenliefde zonder arg of list den slaavenhandel kan voorstaan, zoo moet het Ulieden ook niet geheel vreemd voorkomen, dat een begrip van algemeen welzijn bij iemand tot een grond lag voor het drijven van den slaavenhandel in zoo verre kan worden aangenomen, dat hem de zelve uit dien hoofde als een geoorloofd middel in de daad toeschijnt. Datgeen, zou hij kunnen denken, waar Gij allen belang bij hebt, is het algemeen welzijn. Bij het behoud onzer colonien nu hebt Gij allen belang en dus vermeene ik met grond te mogen vooronderstellen, dat dit behoud onzer colonien wel degelijk op het algemeen welzijn betrekking heeft. Maar hoe zullen, hoe kunnen wij dit voortdurend behoud uitwerken, indien men ons de middelen daartoe dienende beneemt en de tot den zwaaren arbeid vereischt wordende slaaven zoude willen onttrekken? Dit nu zoude geschieden door de vernietiging van den slaavenhandel, welke **(p.26)** ons de tot den nodigen zwaaren arbeid geschikte voorwerpen oplevert en buiten welke voorwerpen zonder twijfel onze colonien moeten te gronde gaan, doordien men geene menschen tot dien zwaaren arbeid, als in de colonien vereischt wordt, vrijwillig zal kunnen krijgen. Het algemeen welzijn gebiedt mij dan van den slaavenhandel gebruik te maaken.

Zeker wanneer de slaavenhandel uit dit gezigtspunt beschouwd wordt, is er veel ten voordeel te zeggen, vooral indien hij, die met zulke grondbeginselen bezielde is, behoort tot die Natie, welke boven alle andere wegende haare zagtmoedigheid uitmunt. Het is zelfs te vermoeden, dat slaaven, die het ongeluk gehad hebben in barbaarsche handen te vallen, naar het oogenblik zullen wenschen om door verkoop aan Burgers van dit Gemeenebest van het juk en wreede behandeling hunner Tijrannen bevrijd te worden, zoo, dat zij niet gedwongen, maar geheel vrijwillig, niet tegen hun zin, maar van goeder harten, als 't ware, te vooren reeds schijnen in dien verkoop toestemmen.¹⁵

Ofschoon dan de slaavenhandel op het gezag van die Rechten, welke wij straks geraadpleegd hebben, niet kan verdedigd worden, zoo zal de zelve nogthands door de menschlievenden behandeling **(p.27)** der koopers en Planters haare grootste hardheid verliezen. Plicht en Godsdienst eischen dus van deezen het lot van zulke menschen zoo veel mogelijk draagelijk te maaken, en ze eischen dit te meer, daar koopers en planters geen recht in den eigenlijken zin op die ongelukkige voorwerpen hebben.

15 Na 'Burgers' en voor 'van dit Gemeenebest' is doorgehaald 'der Bataafsche Republiek'.

VERHANDELING OVER DEN SLAAVENHANDEL

Het is de staatkunde, welke de belangen der leden van eene en de zelve maatschappij vereenigt en hiernaar voorts haare instellingen daarstelt. Om der Burgeren wille keurt zij goed of kwaad, stilzwijgende zoo niet openlijk. Zij is het dan ook welke aan den slaavenhandel haar zegel hangt. Hiertoe zijn veele drangredenen voor handen, welke alle bij de Staatkunde in overweeging worden genomen. Niet alleen het nut, 't welk de slaavenhandel onze bezittingen aanbrengt, benevens de groei en bloei onzer plantagien, welke door het toelaaten der zelve veel bevorderd worden, verdienen hier de aandacht der staatkunde; maar ook de vrees voor verval onzer colonien door eenen stremming dier handel, benevens, de mogelijkheid haarer aanstaande verplaatsing bij eene plotslinge of onbedagtaame afschaffing van gemelden handel, zijn de uiterste oplettendheid van de staatkunde waardig.¹⁶

(p.28) En waarlijk alle deeze staatkundige redenen verdienen ook bij den warmen menschenvriend grootelijks in aanmerking te komen, alvorens hij zijnen medeburger of het stads en Lands Bestuur tot stappen raadt, welke voor onze Republiek, voor het belang onzer kooplieden en voor ons aller belang van de veruitziendste en soms doodelijke gevolgen zouden kunnen worden.

Wij hebben een voorbeeld, waaraan wij ons kunnen spiegelen; de Franschen Republiek is ons voorgegaan en wie zou voor als nog belust weezen om Haar niet alleen in het afschaffen des slaavenhandel, maar daarenboven in het vernietigen der slaavernij zelve onberaaden te volgen. Veeleer schrikken ons de voetstappen onzer Bondgenooten in dit geval af. Wat is van hunne colonien geworden, alwaar zij menschen, die aan slaavernij gewoon waren en dus geene de minste kennis van waare vrijheid hadden, eensklaps vrij en met hunne medeburgers gelijk verklaard hebben? Was dit niet even gevaarlijk als of men kinderen een mes in handen gaf. Erinnert U aan haar lot en Gij zult mijn gezegde door het zelve gestaafd zien. De vrijheid welke men zo plotsling aan de Negers gegeven heeft, de gelijkheid, waarvan men de Mulatters het ruim genot heeft willen doen genieten, en de verbroedering, waartoe men de Blanken genoodzaakt heeft, is voor alle die drie classen doodelijk geweest.

(p.29) Het getal der Negers is, volgens de berigten, die wij ontvangen hebben, bijna 3/4 en dat der Mulatters 2/5 verminderd, en in plaats van 40,000. waarop men de Blanken berekende, zijn thands naauwlijks 5000. in de West Indische Colonien der Fransche Republiek. De bloeiendste plantagien, de schoonste steden en de prachtigste bezittingen zijn in puinhoopen en onbebouwde en met lijken overdekte landen veranderd.

16 De volgende zin is doorgehaald en luidde: 'Ik zwijge van het kwaad gebruik, 't welk onze natuurlijke vijand, de nijldige Engelschman, in deeze dagen, van onze goede neigingen welmeenende gezindheid zoude maaken.'

Zoo strekt dan helaas, de beste theorie tot verderf van veele duizenden en wordt een bron van tallooze rampen. Hartelijk moeten wij dus wenschen, dat, welke verhevene en naar de rechten des menschedoms geschoeide plans de staatkunde zig ook moge vormen, zij nimmer zig waage aan eene al te losse en onzekere practijk, neen, maar der zelve gevolgen rijpelijk naar de regelen der beste probabilliteit en moreele zekerheid beoordeele en daaraan met de meeste oplettendheid toetse, op dat nationale voorspoed het uitvloeijsel haarer decreeten zij!

Wat staat ons dan bij een zoogenaamd noodzaakelijk kwaad, bij een verouderd kwaad te doen? Het rechte tempo om met goed succes te kunnen verhelpen afwachten en inmiddels het zelve op alle mogelijke wijzen voor den lijder verzagten, waardoor **(p.30)** eene trapswijze vernietiging van slaavenhandel en slaavernij zonder nadeelige gevolgen weldra zal mogelijk weezen. Ontijdige verbetering is veel al zekere schade. Ook hier zou de ondervinding zulks leeren. - Wanneer de dag van verlichting helderer zal aanbreeken, zal de nacht, waarin lijdelijke gehoorzaamheid en slaavernij verscholen zijn, voor altoos de vrije gewesten en aanhoorige landen ontleeden. Slaaven zullen dan niet meer te vinden zijn; elk zal zijn plicht kennen en betrachten. Om dat tijdstip te vervroegen, kan ieder het zijne toebrengen. Gij inzonderheid, kooplieden en planters zijt in staat om uwe ongelukkige slaaven tot redelijke menschen te vormen. De betrekking, waarin Gij tot hen staat en welker aart ik andermaal niet zal ontleeden, legt U dit als een plicht op. Laat de gelegenheid tot maatiging der hardigheden en tot beteugeling der verongelijkingen aan den staat van dienstbaarheid eigen, niet vrugteloos voorbijgaan. Laat de Christelijke kennis, naarstigheid en deugd door Ulieden aangemoedigd en bevorderd worden. Hierdoor zult Gij hen die, zoo wel als Gij, voor de eeuwigheid tot een beter leven geschapen zijn, den weg ter zaligheid **(p.31)** en duurzaam geluk in een bestendig en ongestoord vergenoegen aantoonen. Zorgt vooral, dat zij, die uw last uitvoeren en wien Gij de behandeling uwer slaaven overlaat, hen met liefde behandelen en zig naar uwe goede wil en intentie stiptelijk gedraagen, op dat uwe slaaven vergeeten slaaven te zijn en zig der vrijheid waardig kunnen maaken.

Dan zult Gij niet te vreezen hebben, dat de slaaven immers tegen U als onderdrukkers opstaan. Dan zult Gij niet te vreezen hebben, dat die elendigen door nood gedrongen tot andere vrije menschen hunne stemmen verheffen en derzelve hulp ter verdediging der heiligste rechten inroepen. Dan zult Gij niet te vreezen hebben, dat de gewapende menschenvriend, indagtig aan de wijze les van Solon om de beledigingen van anderen als hem zelve aangedaan te moeten rekenen, met vergramde blikken ter bescherming aanrukt. Zoo geeft het gedrag van onderdrukkers aanleiding tot een algemeene opstand. Immers het is plichtmatig zig de geschondene rechten van anderen aan te trekken; plichtmatig om alle pogingen aan te wenden, dat de mensch mensch blijve en niet als een lastdier behandelen werde; plichtmatig eindelijk de rechten van den mensch naar zijn vermogen te helpen

VERHANDELING OVER DEN SLAAVENHANDEL

staande houden. Deze rechten (**p.32**) zijn de steunpilaaren van den Burgerstaat, waarin Gij allen zoo ik hoope, zult vinden dien trap van volmaaktheid, welke met uwe omstandigheden en betrekkingen zal overeenkomstig weezen.¹⁷

F.A. van der Marck

¹⁷ Doorgehaald na 'den Burgerstaat' is 'waarin wij allen vrijwillig en bij een onderling verdrag, op de natuur steunende, zijn overgegaan om gemakkelijker en zekerder naar het doelwit te kunnen streeven, 't welk Gij allen U met mij zult voorstellen te bestaan in 't zalig genot en streckende ondervinding van heil en beterschap.) waarin Gij allen zoo ik hoope, zult vinden dien trap van volmaaktheid, welke met uwe omstandigheden en betrekkingen zal overeenkomstig weezen.'